

De Belgische Voedingsindustrie : een dynamische industrietak

Hedwig Van Reckem
adviseur
Federale Voedingsindustrie

Opdat een driesterrenrestaurant zijn kwotering zou verdienen zijn drie elementen vereist : een degelijke keukeninstallatie, uitgelezen basisproducten, en ... een fijne kok, die de incarnatie is van het vakmanschap.

Dit is ook zo op industrieel vlak. Dezelfde drie voorwaarden moeten tegelijk vervuld worden : hoog-technologische apparatuur, prima grondstoffen en bekwaam management met ondernemerschap.

Wanneer deze drie elementen aanwezig zijn en perfect op elkaar zijn ingespeeld, kan men de uit-

daging aan waarvoor elk Belgisch voedingsbedrijf elke dag opnieuw wordt geplaatst.

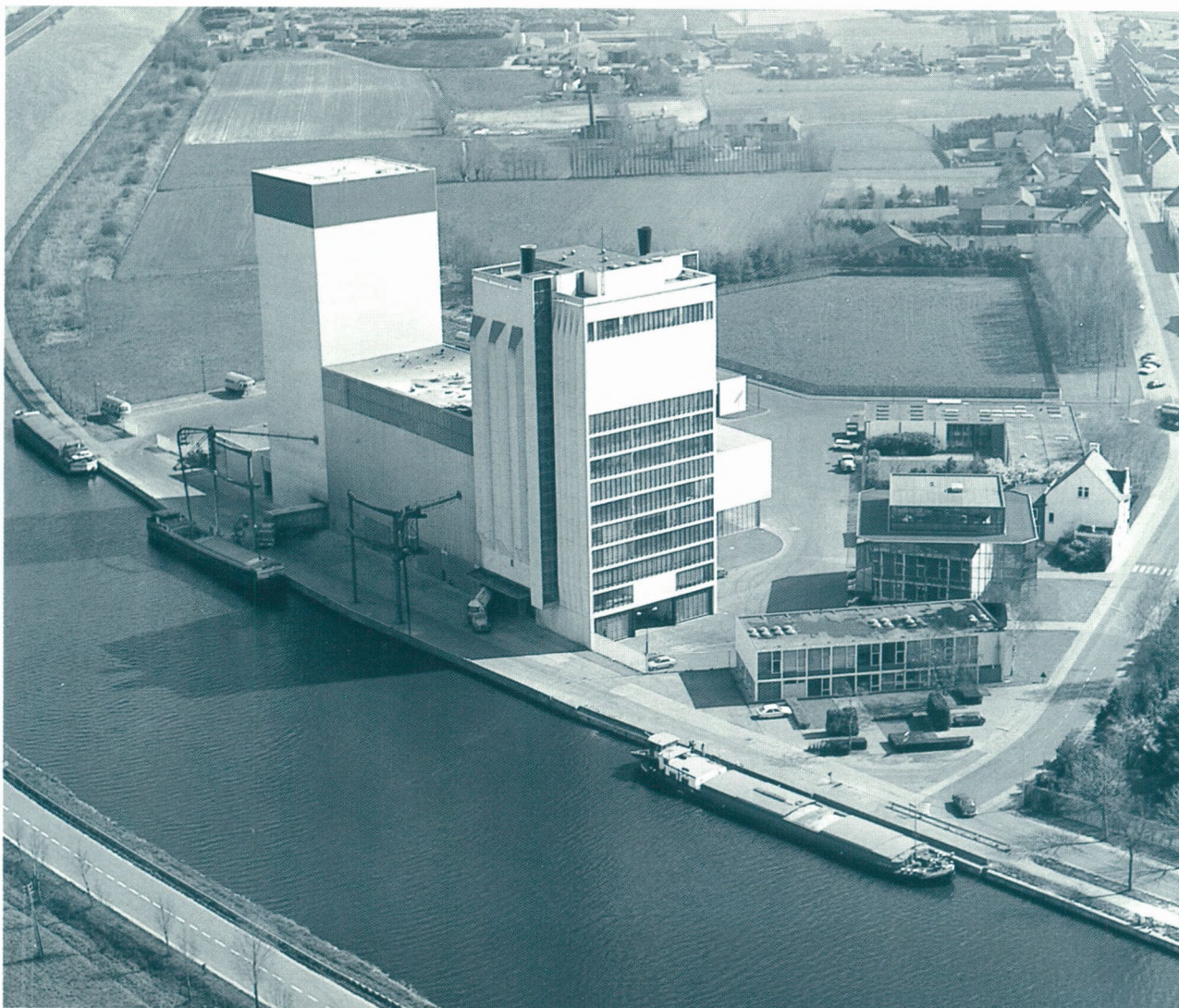
Tussen producent en verbruiker

De voedingsindustrie vormt een onmisbare schakel in de ketting van producent naar verbruiker ; landbouw, veeteelt en visserij zijn van oudsher haar leveranciers. Zowat 70% van wat door deze sectoren wordt voortgebracht,

wordt door de voedingsindustrie verwerkt.

Oorspronkelijk bestond haar rol in het verduurzamen van de grondstoffen, die van nature uit niet houdbaar zijn. Later is de voedingsindustrie zich gaan toeleggen op de transformatie van de grondstoffen, waarbij een breder assortiment van producten ontstond en meer toegevoegde waarde werd gecreëerd. Thans spitst de voedingsindustrie zich toe op de nieuwe verwachtingen van de verbruiker zoals zuivere producten met hoge nutritionele

Firma Vanden Avenne (veevoeders) uit Ooigem-Wielsbeke

Verdeling van bedrijven en tewerkstelling volgens grootte (1996)

Categorie werknemers	Aantal bedrijven	%	Aantal werknemers	%
<10	5.663	80,9	17.142	19,7
10-49	1.031	14,7	21.572	24,8
50-99	157	2,3	11.168	12,8
>=100	149	2,1	37.247	42,7
Totaal	7.000	100,0	87.129	100,0

waarde, convenience food, tailor-made products, aangepaste porties, handige verpakking en hogere hygiënische normen.

Economische belang

Men moet de voedingsindustrie onderbrengen onder de "grote drie" van de verwerkende industrie die samen voor zowat twee derden van het zakencijfer van de Belgische industriële productie instaan.

Het in 1997 gerealiseerde zakencijfer bedraagt 881 miljard BEF : dat is goed voor 13% van de totale industriële omzet. De grote broers in dit geheel zijn de zuivelindustrie (12,8% van

de globale omzet van de voedingsindustrie) en de vleesverwerkende industrie (12%), twee subsectoren die een grondstof van dierlijke oorsprong verwerken, terwijl de veevoederfabrieken (goed voor 11,4%) ervoor zorgen dat deze fabrikanten goed gespijsd worden.

Bij de verwerkers van akkerbouw- en tuinbouwproducten spelen de suikerindustrie, de graanverwerkende industrie, brood-, banket en biscuutnijverheid en de groenten- en fruitverwerkende industrie een vooraanstaande rol. Hun aandeel in de totale omzet van de voedingsindustrie bedraagt 22,4%.

Aan de kant van de vloeibare levensmiddelen hebben de brouwe-

rijen, de drinkwaters- en frisdrankenindustrie een belangrijke impact : samen goed voor 11,1% van de globale omzet.

Maar op hun beurt geven al deze basisvoedingsindustrieën aanleiding tot een ganse reeks van verdere transformatieactiviteiten : men is verrast wat de voedingsindustrie allemaal onderneemt om de burger in zijn behoeften tegemoet te komen.

De modale consument bestaat immers niet meer. Er bestaan verschillende consumenten en zelfs dezelfde consument vertoont verschillende gedragingen en attitudes. De Belgische voedingsindustrie maakt er dan ook werk van om zo adequaat als mogelijk in te spelen op het permanent evoluerend behoeftenpatroon.

De "megatrends", geografisch beperkt tot Europa, waarmee de voedingsindustrie naar de 21ste eeuw toe wordt geconfronteerd zijn van demografische, maatschappelijke en economische aard.

Op demografisch vlak zijn gezinsverdunding, veroudering van de bevolking en de gezondheidsreflex de trends waarmee rekening zal moeten gehouden worden. Op maatschappelijk vlak wordt de voedingsindustrie geconfronteerd met een steeds mondiger consument, reductie van de keukentijd, het milieubewustzijn en het ethisch reveil. Op economisch vlak tenslotte zal men komen te staan voor onzekerheid (prijzendruk), de ontwikkeling van de distributie en de Europese Unie, onze thuismarkt.

Portioneren van verse vis met de hand bij Pieters Visbedrijf, Brugge

Foto Pieters Visbedrijf, Brugge

Een plaats voor groot en klein

De Belgische voedingsindustrie kent een grote verscheidenheid : ze heeft zich ontwikkeld tot een sector waar zowel de grootste multinationals als leidende nationale onder-

TOP 30 West-Vlaamse voedingsbedrijven (1996) (in duizenden, tewerkstelling in eenheden)

	Omzet	Toegevoegde waarde	Werknemers
1 Vamo Mills	32.113.392	665.609	170
2 Van De Moortele	19.804.017	2.612.701	820
3 Westvlees	5.768.887	193.893	33
4 Vanden Avenne Ooigem	5.154.468	518.909	98
5 Westimex Belgium	4.306.341	891.197	625
6 Covameat	3.810.888	278.330	97
7 Leievoeders	3.776.020	175.526	43
8 Pieters Visbedrijf	3.545.123	583.616	279
9 Vanobel	3.482.963	196.779	97
10 Ardovries	3.356.351	659.288	294
11 Voeders Depre	3.247.695	272.668	49
12 Goemaere (1995)	3.078.049	211.440	84
13 E.E.G. Slachthuis Verbist	2.810.481	168.430	45
14 Bonduelle Noord Europa	2.534.152	457.087	267
15 Voeders Huys (1995)	2.369.061	111.793	44
16 Suikerfabriek van Veurne	2.210.284	855.099	111
17 Voeders Haeck	2.056.460	137.129	46
18 Ets. Joseph Soubry	2.020.814	599.577	268
19 Genencor International	1.951.711	752.073	222
20 Pinguin	1.909.839	231.766	122
21 Suiker G. Lebbe	1.893.448	217.259	45
22 Danis	1.806.066	212.474	40
23 Oliefabriek Lichtervelde	1.795.771	73.774	18
24 Morubel	1.678.963	246.830	-
25 Unifrost	1.592.523	362.576	148
26 Lavameat	1.521.003	105.034	51
27 De Brabandere, Wingene	1.453.744	131.196	-
28 Horafrost	1.433.184	290.579	75
29 Voeders Hanekop-Molens Vanhollebeke	1.404.606	171.046	70
30 Dumoulin-Voeders Sanders	1.345.493	38.927	21

nemingen, en kleine en middelgrote ondernemingen hun plaats hebben.

Bovendien vindt er een permanente concentratiebeweging plaats en allerlei samenwerkingsvormen komen aan hun trekken :

een afspiegeling van wat er zich trouwens op het Europese vlak afspeelt. De enorme concentratie binnen de Europese voedingsindustrie kan met volgende cijfers geïllustreerd worden : het gezamenlijk zakencijfer van de 20 grootste voedingsconcerns bedraagt niet minder dan afgerond 6.000 miljard BEF, dit is het zevenvoud van de globale omzet van de Belgische voedingsindustrie en 30% van de totale turnover van de E.U.-Voedingsindustrie.

Elke dag ontstaan er nieuwe entiteiten : de enen houden aan hun lokaal belang ; anderen leggen zich toe op deelmarkten en specialiteiten ; nog anderen groeien door op nationaal niveau of oriënteren zich vooral op de buitenlandse markten.

De flexibiliteit van de kleine onderneming meet zich dagelijks

met de organisatie en de strategie van de multinational.

Belangrijke werkgever

Van oudsher is de voedingsindustrie een arbeidsintensieve sector geweest en nog met uitgesproken seizoenpieken. Arbeid betekende dan ook een belangrijk element in de kostprijs. De verder schrijdende industrialisatie liet toe ondankbare jobs, vervelende taken en routineactiviteiten uit te schakelen door mechanisatie. In een later stadium droeg automatisatie ertoe bij om de kosten in de hand te houden. Niet specifieke activiteiten (transport, onderhoud, studiewerk, en dergelijke) werden overgedragen aan gespecialiseerde bedrijven. Hierdoor kon de voedingsindustrie zich concentreren op haar eigen specifieke verantwoordelijkheden : het produceren en commercialiseren van hygiënische en consumentvriendelijke verbruiksproducten.

De totale werkgelegenheid in de voedingsindustrie kende dan ook

in de loop van de jaren een geleidelijke vermindering. In 1996 telde de Belgische voedingsindustrie 87.129 werknemers. Nochtans is de Belgische voedingsindustrie een zeer stabiele industriële werkgever. Beschouwd over de periode 1992-96 is de werkgelegenheid in de Belgische industrie met 10,3% verminderd. De tewerkstelling in de voedingsindustrie kende daarentegen maar een daling met 3,2%. Daarmee versterkt de voedingsindustrie in 1996, met 13,7% van de totale industriële tewerkstelling, haar positie van op één na belangrijkste werkgever in de Belgische industrie.

De analyse van de regionale tewerkstellingscijfers leert ons dat het spreidingspatroon grosso modo de verdeling van de bevolking volgt. In termen van tewerkstelling zijn de respectieve aandelen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel 71,7%, 22,3% en 6%.

In Vlaanderen concentreert de voedingsindustrie zich vooral in de provincies Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen. Antwerpen, abso-

lute koploper inzake tewerkstelling (17.991 werknemers) wordt op een kleine afstand gevolgd door Oost-Vlaanderen (15.423 werknemers) en West-Vlaanderen (14.505 werknemers of 23,2% van de totale tewerkstelling in de voedingsindustrie in de Vlaamse regio).

Een kijk naar buiten

De Belgische voedingsindustrie kan bogen op een gedegen vakmanschap en een uitgesproken gastronomische traditie. Het is dan ook duidelijk dat dit buiten onze landsgrenzen wordt gewaardeerd. Mede door het feit dat de binnenlandse markt een toenemende verzadiging en dus felle concurrentie kent, is de Belgische voedingsindustrie zich meer gaan toeleggen op export.

Haar aanwezigheid op buitenlandse beurzen is sterk toegenomen en vele Belgische specialiteiten vindt men nu op het schap van de buitenlandse distributeurs.

De Belgische voedingsindustrie heeft haar buitenlandse handel in de periode 1971-1997 op een indrukwekkende wijze versterkt. Het omzetcijfer werd in lopende prijzen vermenigvuldigd

met bijna vijf terwijl de uitvoer in de overeenkomstige periode meer dan 14 maal zo hoog lag. Het belang van de uitvoer in de totale omzet steeg daarmee van 14,6% in 1971 tot 44% in 1997 : een verdrievoudiging op 25 jaar !

Het dynamisme van de Belgische voedingsindustrie op de buitenlandse markten blijkt eveneens uit haar exportaandeel in de totale BLEU-uitvoer : in 1997 bedroeg dit 7% ten opzichte van 4,4% in 1971.

Ook de handelsbalans kende een positieve ontwikkeling. Na de deficits van de zeventiger jaren en het evenwichtsherstel in de jaren 1981-1983 boekte de Belgische voedingsindustrie sindsdien een stelselmatig overschot op haar handelsbalans.

De Belgische voedingsindustrie levert daarmee een structurele en positieve bijdrage aan de nationale handelsbalans. Deze trend wordt ook in 1997 bevestigd : met een exportoverschot van 11% ten opzichte van de import sluit de handelsbalans van de voedingsindustrie in 1997 af met een boni van 37,6 miljard BEF.

De buitenlandse handel van de Belgische voedingsindustrie is in hoofdzaak op de E.U.-landen gericht. In 1997 was 79% van

de uitvoer ervoor bestemd.

De voornaamste handelspartners zijn Frankrijk, Nederland, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Italië die samen ongeveer 73% van de uitvoer vertegenwoordigen. Deze voornaamste handelspartners zijn tevens onze belangrijkste leveranciers.

De Belgische voedingsindustrie spant zich verder in om haar positie binnen de Europese Unie en daarbuiten nog verder uit te breiden en te versterken. Noblesse oblige ...

Voor meer informatie kunt u zich richten tot de Federatie Voedingsindustrie (L.V.N.), Kortenberglaan 7, 1000 Brussel; Tel. 02/743.08.00; fax 02/733.94.26; e-mail: lvn.fia@lvn-fia.be

Tewerkstelling in de voedingsindustrie in West-Vlaanderen (1996)

	Arbeiders			Bedienden			Totaal Vestigingen	
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal		
Brugge	1.060	408	1.468	358	371	729	2.197	241
Diksmuide	266	171	437	48	49	97	534	57
Ieper	1.042	544	1.586	140	148	288	1.874	115
Kortrijk	1.328	397	1.725	271	319	590	2.315	261
Oostende	427	330	757	128	204	332	1.089	129
Roeselare	1.922	546	2.468	614	380	994	3.462	183
Tielt	1.017	352	1.369	180	135	315	1.684	98
Veurne	775	350	1.125	116	109	225	1.350	83
West-Vlaanderen	7.837	3.098	10.935	1.855	1.715	3.570	14.505	1.167